

Kontakten til brugerne er stadig det vigtigste

Af Dorte Washuus

(...) Når bibliotekar Vibeke Petersen taler om de mange mennesker, hun dagligt er i kontakt med på sin arbejdsplads, Hovedbiblioteket i Århus, taler hun ikke om 'lånere', men om 'brugere'. Det er længe siden, at arbejdet som bibliotekar var et spørgsmål om at finde den rigtige bog til et menneske, der derefter kunne låne bogen med sig hjem. Opgaverne er blevet lige så mangfoldige som den skare af mennesker, der befinder sig omkring de mange hyldemeter med bøger, musik og film, foran selvbetjeningsscannerne, i avis-læsesalen og ikke mindst foran de op mod 100 computere.

(...)

Vibeke Petersen blev færdig fra Biblioteksskolen i København i 1974 og fik, allerede inden hun havde eksamensbeviset i hånden, ansættelse ved Århus Kommunes Biblioteksvæsen. Til april fylder hun 60 år, men en tilværelse som efterlønsmodtager lokker ikke. Hun elsker sit arbejde og vil, hvis helbredet holder, gerne fortsætte, til hun er 70. Ti år er imidlertid længe at se frem i en branche, hvor 'omstillingsparathed' er et nøgleord, og hvor dødsdommen flere gange har været afsagt over bibliotekarfaget.

"Jeg har meget svært ved at forestille mig, at alle mennesker lige pludselig selv kan finde ud af at orientere sig i den stigende informationsmængde, og jeg tror, at vores fremtidige rolle i højere grad bliver at hjælpe folk med at sortere og finde de bedste og mest relevante oplysninger frem (...)" siger Vibeke Petersen, der tror på sit fags overlevelse.

Allerede i dag foregår stort set hele Vibeke Petersens arbejdsdag ved en computer. Alle materialer er lagt ind i bibliotekets database, og enten sidder hun selv ved tastaturet, eller også er hun i færd med at undervise en bruger i, hvordan man gør. Hovedbiblioteket i Århus er, ligesom de fleste andre biblioteker i Danmark, indrettet med en høj grad af selvbetjening, og for bibliotekarerne ligger der en stor pædagogisk opgave i at undervise de brugere, der endnu ikke er blevet dus med systemet.

Da Vibeke Petersen blev bibliotekar i midten af 1970'erne, foregik al søgning ved hjælp af kartotekskort (...). I 1990 begyndte det store arbejde med at inddatere samtlige bøger og andet udlånsmateriale med stregkoder, og 1. januar 1991 forsvandt de sidste kartotekskort. I dag kan borgerne søge udlånsmateriale hjemmefra via hjemmesiden Bibliotek.dk.

"Med ét slag blev vores søgemuligheder meget bedre, og det var fantastisk."

Flere kolleger havde dog svært ved at klare overgangen til edb og forlod biblioteksfaget, husker Vibeke Petersen. Selv var hun på kursus og var senere med til at undervise kollegerne. Generelt har hun taget positivt mod alt det nye, der er sket (...).

Positiv var hun også, da Hovedbiblioteket i 2003 fik en 200 kvadratmeter stor 'medarbejder' ved

navn Tage. Tage er en robot, der automatisk modtager (heraf navnet) de bøger, film, cd'er og tidsskrifter, som lånerne afleverer, og sorterer dem ud på 70 såkaldte 'udkastsvogne', hvorfra bogopsætterne, der ikke er bibliotekarer, men typisk studerende, kan bringe dem tilbage på hylderne.

Tage (...) var noget af en revolution, da den rykkede ind. En del stillinger blev overflødiggjort, men først og fremmest undgik bibliotekspersonalet de nedslidningsskader, de tidligere havde lidt af. Før skulle en bog typisk åbnes 5-6 gange, fra den blev afleveret, og til den var bragt tilbage på hylden. I dag skal den slet ikke åbnes og bliver kun rørt ved en enkelt gang.

Trods de mange nye tilbud falder udlånet på bibliotekerne overalt i Danmark – også i Århus. Men her kommer så benævnelsen 'brugerne' ind. For der er bestemt ikke affolket på Hovedbiblioteket, der ligger placeret i det centrale Århus, denne råkolde dag i januar, hvor vi kigger indenfor. Samtlige pc'er ser ud til at være optaget, og i bibliotekets mange krinkelkroge og det enlige stillerum sidder mennesker alene eller i grupper.

"Vores primære opgave er naturligvis at låne materialer ud, men vi oplever, at værestedsfunktionen bliver stadig vigtigere," fortæller Vibeke Petersen. Hun oplever hver dag mennesker, der står klar, når

biblioteket åbner dørene om morgenen, og som målbevidst styrer hen mod deres 'faste' pc, og hun oplever studerende, der har biblioteket som fast mødested, når de skriver opgaver.

Ikke sjældent fungerer hun som 'fødselshjælper', når en, typisk ældre, medborger har brug for at få oprettet en mailadresse for at kunne kontakte et barn eller et barnebarn, der er flyttet et sted ud i verden.

"Der findes stadig masser af mennesker, der ikke ejer en pc, og jeg ved ikke, hvor de ellers skulle gå hen for at få hjælp," siger Vibeke Petersen.

"Jeg har altid selv læst meget, men det var kontakten til brugere, der fik mig til at blive bibliotekar, og det er stadig den, der er det bedste ved mit fag."

Det værste er imidlertid, ifølge Vibeke Petersen, stigende krav om besparelser. (...)

"Det er aldrig sjovt at skulle spare, men det vigtigste for mig er, at vi bliver ved med at have folkebiblioteker, der bygger på gratisprincippet. Det har masser af mennesker glæde af hver eneste dag," fastslår Vibeke Petersen.

Kristeligt Dagblad, den 20. januar 2009.

Bibliotekernes udvikling – eller afvikling?

Af Ida Knudsen og Benjamin Krasnik

Det lille lokale bibliotek har trange kår. På 20 år er hvert tredje bibliotek og hver tredje filial lukket. (...)

Det danske biblioteksvæsen står over for store udfordringer. (...) Lokalpolitikere strammer det økonomiske net og prioriterer andre politiske områder som sundhed og ældrepleje. (...) Samtidig ændrer billedet af bibliotekerne sig fra det traditionelle bogfyldte hus til multimediehuse, digitale netbiblioteker, bibliotekarløse og robotbetjente filialer.

I Them lukker borgerne for eksempel sig selv ind på biblioteket med et særligt chiplånerkort. Tendensen er, at bøgerne forsvinder fra hylderne og erstattes af film og spillekonsoller til børn. (...)

Antallet af biblioteker er reduceret kraftigt. Siden 1988 er over 400 danske biblioteker og filialer lukket – hvilket svarer til knap 40 procent. (...)

Det er typisk de små filialer, som må lukke, fordi de er umoderne og har for lidt åbent. Lukningerne rammer især de svage brugere: børnene, de ældre og de fysisk handicappede, som har svært ved at fragte sig selv hen til de nye, centrale storbiblioteker.

I nogle tilfælde er der dog god mening i at lukke biblioteker, mener Henrik Jochumsen, kultursociolog og lektor ved Danmarks Biblioteksskole.

“Men grundlæggende er jeg skeptisk over for, at man lukker så mange filialer. I biblioteksloven er der et krav om lige adgang til biblioteker, oplysning og information, men man nedlægger alligevel

130 filialer. Det er et problem, fordi man fjerner brugernes mulighed for at gå på et bibliotek i lokalområdet. Det er ikke hensigtsmæssigt i en tid, hvor viden og information står højt på dagsordenen,” siger han.

Samtidig med at mange små biblioteker lukker, etableres store, rummelige multimediehuse (...). Den lækre arkitektur og indretning i disse multimediehuse, hvor computere, spillemaskiner og dvd'er fylder mere end boghylderne, hyldes som fremtiden. (...)

Udviklingen på biblioteksområdet går faktisk i en positiv retning, vurderer Styrelsen for Bibliotek og Medier (...). Den peger på fem alternativer til de mange lokale lukninger: fleksible bogbusser, et tættere samarbejde mellem folke- og skolebiblioteker, selvbetjente filialer, flere besøg af bibliotekarere med en bogkasse under armen på plejehjem, i vuggestuer og lignende. Endelig er der også afhentningssteder for bøger og andre materialer bestilt over internettet.

Men ikke alle mener, at det går i den rigtige retning. Formanden for Bibliotekarforbundet, Pernille Drost, peger tværtimod på, at der er tale om en afvikling. Desuden oplyser hun, at flere af initiativerne allerede er på tilbagegang, deriblandt bogbusserne. Pernille Drost forholder sig desuden kritisk over for en fremtidig biblioteksservice, der nedtoner bibliotekarernes funktion.

“Mere selvbetjening – for eksempel afhentning af bøger i den lokale brugs – betyder en ringere service for borgerne. Konsekvensen er, at kontakten mellem brugerne og bibliotekarerne forsvinder. Det betyder, at borgerne mangler den vejledning, der kan give dem oplevelser og viden, de slet ikke havde forventet, for eksempel ved at få anbefalet en bog, de aldrig før havde hørt om, eller få oplysninger om et kommende valg. Afviklingen af de lokale biblioteker og den alternative service giver dermed både problemer på det kulturelle og det demokratiske plan,” siger hun. (...)

Udvikling eller afvikling. Bibliotekerne er i hvert fald midt i en voldsom forandringsproces. Spørgsmålet er, hvad deres rolle skal være i fremtiden. Mange ansatte i biblioteksvæsenet nikker billigende til de fleste lukninger af utidssvarende biblioteker (...). Men lukningerne har taget overhånd, mener kritikerne. Hverken biblioteksledere eller organisationer synes om, at adgangen til bøger, spil, film og informationer forsvinder helt fra nærmiljøet. Noget skal træde i stedet. Spørgsmålet er bare hvad.

Kristeligt Dagblad, den 10. januar 2009.

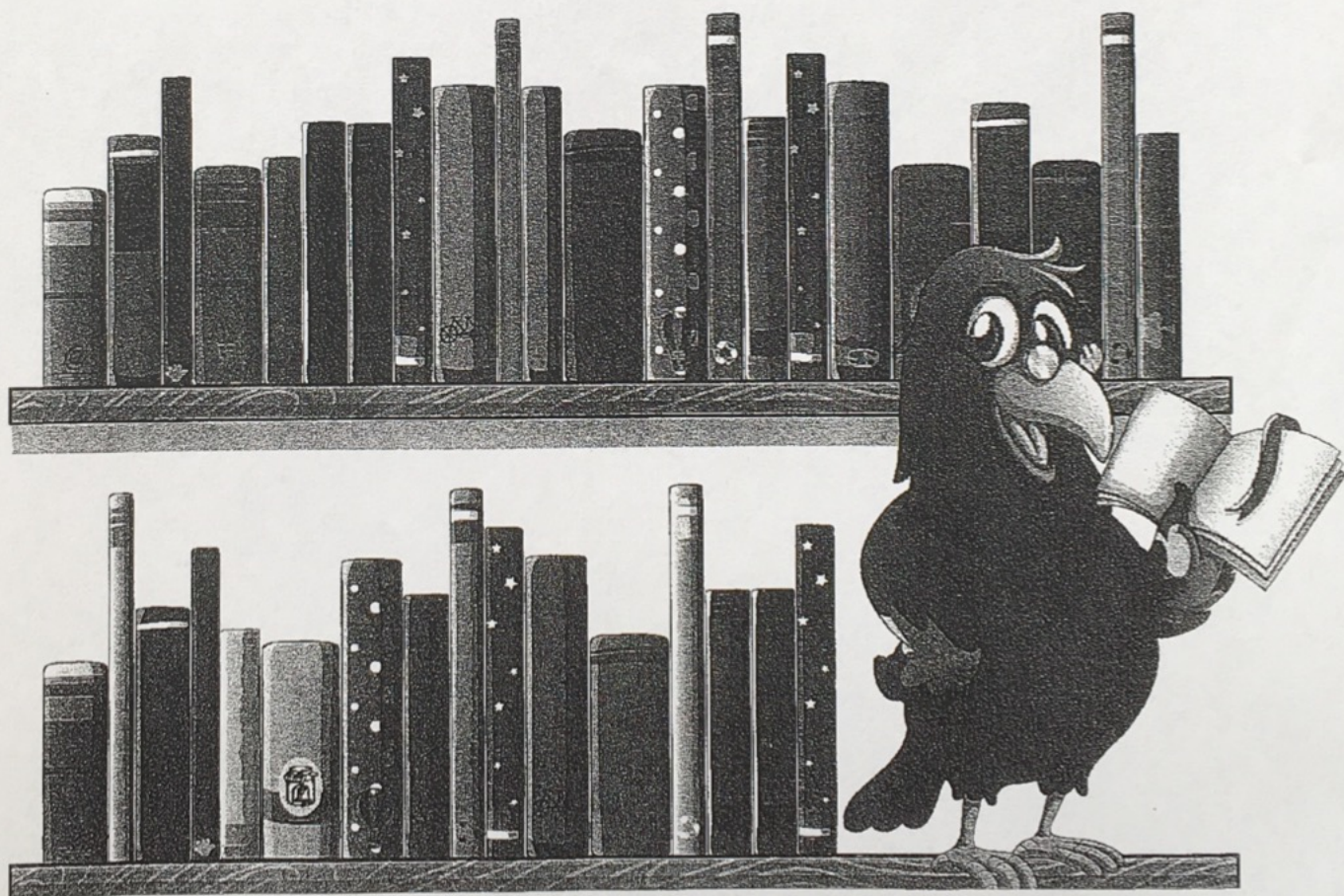

Foto: Colourbox

På arbejde derhjemme

En ny undersøgelse viser, at mere end hver fjerde dansker i dag arbejder hjemme mindst én gang om måneden. Antallet er steget de sidste fem år. Og alt tyder på, at det bliver ved med at stige.

Der kan være mange årsager til, at så mange danskere (0)... at tage en hjemmearbejdsdag. En (1)... forklaring kan være, at de fleste i dag har adgang til internettet derhjemme. For der er mange, der har et arbejde, som kan klares hjemmefra. De skal bare have en computer og en telefon. (2)... oplever mange samtidig, at det er mindre stressende at arbejde hjemme. De synes, at det er nemmere at planlægge arbejdsdagen, så familielivet også fungerer godt.

Arbejdsgiverne er også glade for, at medarbejderne kan arbejde hjemme. Der er (3)... flere undersøgelser, der viser, at folk arbejder mere effektivt derhjemme end på arbejdspladsen.

Det er dog ikke altid en fordel at arbejde hjemme, hvis hjemmet er den primære arbejdsplads. Nogle medarbejdere kommer til at arbejde for meget, og det kan (4)... familien, fordi man ikke har tid til at tage sig af sin ægtefælle og sine børn. Nogle medarbejdere vil nemlig gerne yde en ekstra indsats, (5)... den frihed og tillid arbejdsgiveren viser dem.

Det er heller ikke en fordel at arbejde hjemme, hvis det sociale samvær med kollegerne betyder meget for én. Så kan det være svært at (6)... den daglige kontakt med kollegerne på arbejdspladsen.

Men selv om der er nogle ulemper ved at arbejde hjemme, er hjemmearbejdspladsen nok kommet for at blive. Det er ikke længere normen, at arbejde er noget, der skal foregå på en arbejdsplads mellem 8 og 16. Nu handler arbejdslivet i stedet om (7)... Vi vil f.eks. gerne selv bestemme, hvor og hvornår vi arbejder. Og det går fint, hvis bare vi (8)... de aftaler, der er indgået med arbejdsgiveren.

Instruktion

- Læs teksterne: Kontakten til brugerne er stadig det vigtigste og Bibliotekernes udvikling – eller afvikling?
- Til hvert spørgsmål er der fire svarmuligheder: A, B, C og D.
- Sæt kryds ved det korrekte svar ved hvert af spørgsmålene.

Der gives 2 point for hvert korrekt svar.

Opgaver til tekst 1

1. Selvbetjening bliver mere og mere almindeligt på bibliotekerne. Alligevel tror Vibeke Petersen, at der også i fremtiden vil være brug for bibliotekarer. Hvorfor tror hun det?

Sæt ét kryds.

- ☐ A. Fordi bibliotekarerne skal lægge nye materialer ind i bibliotekets database.
- ☐ B. Fordi bibliotekarerne skal få brugerne til at låne flere bøger med hjem.
- ☐ C. Fordi bibliotekarerne skal assistere med at søge informationer.
- ☐ D. Fordi bibliotekarerne skal stille bøger på plads på hylderne.

2. Hvilke konsekvenser fik anskaffelsen af robotten *Tage* for bibliotekarerne?

Sæt ét kryds.

- ☐ A. Nogle havde det svært med, at kontakten med brugerne blev gjort overflødig.
- ☐ B. Bibliotekarerne skulle ikke længere stille indleverede bøger på plads på hylderne.
- ☐ C. Nogle havde svært ved at klare teknologiseringen og forlod biblioteksfaget.
- ☐ D. Personalet risikerede ikke længere at blive nedslidt af fysisk hårdt arbejde.

3. Hvilken udvikling har der ifølge teksten været på biblioteksområdet i de senere år?

Sæt ét kryds.

- ☐ A. Brugere opholder sig i dag mere på bibliotekerne, men låner færre bøger.
- ☐ B. Bibliotekerne åbner tidligere, blandt andet fordi studerende bruger bibliotekerne som arbejdsplads.
- ☐ C. Brugere låner flere bøger på bibliotekerne, men de låner dem hjemmefra.
- ☐ D. Bibliotekerne har færre bibliotekarer ansat, fordi informationssøgningen i dag foregår på computere.

4. Hvilken holdning giver Vibeke Petersen udtryk for?

Sæt ét kryds.

- ☐ A. Det er vigtigt, at især ældre brugere lærer at søge informationer på computerne.
- ☐ B. Der har været for mange ændringer på bibliotekerne gennem de senere år.
- ☐ C. Det er vigtigt, at der kommer flere folk på bibliotekerne for at låne bøger.
- ☐ D. Det vil være en dårlig idé at indføre brugerbetaling på bibliotekerne.

Opgaver til tekst 2

5. Der er i de senere år blevet lukket mange biblioteker og filialer. Hvad er årsagen til lukningerne ifølge teksten?

Sæt ét kryds.

- ☐ A. Mindre, lokale biblioteker har for begrænsede åbningstider.
- ☐ B. Store, centrale biblioteker kan tilbyde brugerne mere moderne computere end mindre, lokale biblioteker.
- ☐ C. Mindre, lokale biblioteker har ikke bøger nok til at tiltrække brugere.
- ☐ D. Få, men store, centrale biblioteker er bedre til at sikre alle borgere adgang til information end mange og små, lokale biblioteker.

6. I biblioteksloven stilles der krav til den service, som det samlede biblioteksvæsen skal levere i Danmark. Hvilket krav nævnes i teksten?

Sæt ét kryds.

- ☐ A. Alle biblioteker skal have et stort og varieret udbud af bøger, musik og film.
- ☐ B. Der skal være samme muligheder for alle borgere for at komme på biblioteket.
- ☐ C. Der skal altid være en bibliotekar i åbningstiden, så brugerne kan få vejledning.
- ☐ D. Borgere i et lokalsamfund skal tilbydes et alternativ, hvis det lokale bibliotek lukkes.

7. Pernille Drost mener, det kan være et problem, at man lukker små biblioteker og filialer. Hvorfor mener hun det?

Sæt ét kryds.

- ☐ A. Hun mener, at bibliotekerne har en vigtig funktion i folkestyret.
- ☐ B. Hun mener ikke, at små lokalsamfund kan overleve uden biblioteker.
- ☐ D. Hun tror, at folk får mindre lyst til at låne bøger, når der lukkes biblioteker.
- ☐ C. Hun tror ikke, at folk vil hente bøger i de lokale butikker, når biblioteker i nærområdet lukker.

Bemærk: Delpøve 2B er på bagsiden!

Instruktion

- Læs teksten På arbejde derhjemme.

Der er fjernet otte ord og udtryk, og de otte huller er angivet med tallene 1-8.

På dette opgaveark er der for hvert hul (1-8) angivet fire ord eller udtryk, A, B, C og D.

- Sæt kryds i opgavearket nedenfor ved det ord eller udtryk, der passer til hvert af hullerne i teksten.

Der er et eksempel angivet som 0.

Der gives 1 point for hvert korrekt svar.

	A	B	C	D
0	er afhængige af	vælger	X er nødt til	klarer
1	anden	væsentlig	foreløbig	lignende
2	Alligevel	Imidlertid	Desuden	Ellers
3	nemlig	dog	omvendt	dermed
4	aflaste	støtte	belaste	styrke
5	på trods af	til gengæld for	i stedet for	som betingelse for
6	håndtere	overkomme	værdsætte	undvære
7	motivation	fleksibilitet	solidaritet	effektivitet
8	ændrer	udvider	dropper	overholder